

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Parallela Geographiae Veteris Et Novae

Briet, Philippe

Parisiis, 1648

Cap. I. De Hispaniâ recentiore in genere.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13147

CAPVT PRIMVM.

De Hispania recentiori in genere.§. 1. *Nomen Hispaniæ.*

LICET Hispania varios subinde sit experta dominos, & Barbarorum prædæ patuerit sæpius, eorum tamen non accepit nomen, vt Anglia, & Francia, nisi fortè in quibusdam partibus vt *Andaluzia*, & *Catalania*, vt mox dicetur.

§. 2. *Quantitas Hispaniæ.*

LONGITVDO eius maxima desumitur à Pro. *Sanctæ Crucis* ad Prom. *Finis terra*, quæ distantia ad Sphæram reuocata, dat vndecim gradus maioris circuli, ac proinde 660. M. passuum.

Latitudo, consideratur à *Freto Gaditano* ad Prom. *Ortegal*, ad totos octo gradus porrecta, qui reddunt 540. M. P.

Circuitus paulò maior definitur à Mariana lib. 1. Nam à *Crucis* Prom. ad primas *Freti fauces* numerat 1080. M. Paf. Hinc ad caput *Finis Terra* 904. M. P. Inde ad fines Francicos 535. M. P. Nunc verò nauatæ à Pro. *S. Crucis*, ad Pro. *Martini* 270. M. P. Hinc ad Prom. *Gates* 240. M. P. Exinde ad exteriores fauces 210. M. P. qui numeri simul ducti reddunt 720. M. P. A *faucibus* autem ad Pro. *S. Vincentij* 160. M. P. Hinc ad Pro. *Sintra* 120. M. P. Inde ad Pro. *Finis Terra* 400. M. P. Summa huius lateris 680. M. P. Denique hinc ad *Fontarabiam* 390. M. P.

§. 3. *Qualitas Hispaniæ.*

QVIBVSDAM in locis mirè fertilis, quibusdam sterilis supra modum; ita se hîc prodigam, aut nouercam natura præbet. Fert fructus admodum suaues vt pote magis excoctos: atque ita quandiu suppetit Hispanis frumentum natium, nostrum fastidiunt, panisque hîc quàm apud nos saporis exquisitoris. Vina Hispanica per totam Europam, imò orbem distrahuntur. Minio iam diues vt olim, item auro, & argento, cuius metallicæ 500. numerantur,

M m iij

omnes desertæ fossorum inopiâ. Quod minus populosa sit effecere Coloniz per totum orbem sparsæ. Testes 20. millia Lusitanorum Goæ, 4. millia Hispanorum Mexici, sex M. Cusci in Peruvia, vt taceam arces vbique gentium excitatas; itémque nauigationes longinquas, quæ quantum hominum absument testantur nostræ vrbes maritimæ. Ante aliquot annos educere poterat Rex Hispaniæ 100. hominum armatorum millia: in bello Algeriano 500. naues instruxit, in Tunetenâ 600. in expeditione Anglicanâ 300. naues armatas. Numerantur in Hispaniâ 1500. oppida murata, quorum vndecim Archiepiscopos, 65. Episcopos habent.

§. 4. Religio Hispaniæ.

EIVS supra reliquos Europæos fuere retinentes, ideóque vna ab hæresibus intacta est; ope maximè Inquisitionis quæ primùm in Mauros & Iudæos districta, in Hæreticos quoque laxata est. Ab eâ qui mulctantur induti veste quam *Sanbenito* vocant, raptantur ad supplicium cum iis ceremoniis, quæ populo terrorem incutiant.

§. 5. Mores Hispanorum.

LABORIS sunt, & inedia supra modum tolerantes, quibus hætenus multa præclara confecere. In militiâ ordinû retinentissimi, certissimi fistulatores, hastati loco moueri difficiles. Mirus eorum in Principem remque publicam amor. Inuidiâ laborant apud omnes gentes, quod Imperij magnitudini tantùm tribuit Mariana. Nusquam gentium, quàm hîc, eruditioni præmia certiora: quamquam litteras humaniores iacere queratur Mariana. Neque minus certa militiæ præmia, quibus miles gregarius ad Imperium promoueri potest. Certè omnes ferè ex prouinciis, & arcibus diuites redeunt.

§. 6. Lingua Hispanorum.

PRÆCIPVA hîc Castellana ex corruptione Latini idiomatis. Lusitana ex Gallicâ, & Castellanâ temperata, ideóque elegans, & auribus grata. Valentina & Catalanica Narbonensî propior, in

quam tamen aliquæ voces Castellanzæ irrepserunt. Sola Biscaia antiquam Hispanicam retinet, licet aliqui reclament; quoniam voces *briga*, *cebra*, *salavica*, *lanca*, antiquæ Hispanicæ hîc non audiuntur; sed quis nescit voces quotidie intercidere, & renasci.

§. 7. *Merces Hispaniæ.*

EMITTIT *Oleum purissimum ex agro Hispalensi: Vinum generosissimum, ex Malacensi.* Aurum & argentum aliàs domi natum, nunc ex utrâque Indiâ importatum habet. Hic quoque *Minij* plurimum effoditur, *Cerussa* optima conficitur. *Lana* tenuissima, *Panni* magni pretij, *Pelles* probè maceratæ. Hinc quoque *lapides speculares* exportantur, & *marmora* varij coloris. Vno verbo terra suis contenta bonis esset, nisi navigationes, longinqua bella, & per totum orbem sparsum Imperium distraheret incolas.

§. 8. *Politia Hispanorum.*

SVB Imperatoribus quamquam vexarentur à Mauris, & Numidis, tamen utcumque florebat Hispania. Donec imperante Honorio euocati per Stiliconem Sueni, Alani, Vandali in eam sese infuderunt: in quam pariter ingressi sunt Visigothi, qui tandem hîc rerum potiti sunt, cæteris exterminatis. Gothorum Rex vltimus Rodericus homo turpissimus à Saracenis per Iulianum euocatis regno ac vitâ priuatus est. Christiani in Asturias compacti Principem Pelagium elegerunt qui Ouetanum Regnum reparauit, quod Legionensis fermentum fuit. Ex eo Castellæ, Portugalliæ, Galiciæ, regna prognata sunt, adiuncta denique Murcianum, & Granatense. Eodem ferè tempore Garcias Ximenius versus Pyrenæum Regnis Nauarræ, atque Sobarbiæ dedit initium, cui accreuerunt Aragonium, Catalanicum, Maioricense & Valentinum, quæ omnia demum vnita sunt in Ferdinando Aragoniæ, & Isabella Castellæ Regibus, quibus apicem Philippus II. imposuit, vt mox in singulis regnis ostendemus.

Regnum hoc à Rege quidem, sed per consilia *populicos* administratur. Hæc 12. numerantur, seclusâ Inquisitione. Primum politicum proreges eligit, secundum Imperatores. Habent & sua deinceps consilia Aragonia, Castella, Italia, India, Lusitania.

Inter Nobiles primi sunt, qui Magnates dicuntur, vulgò *los Grandes*, qui coram Rege caput tegere, & in eius Capellâ sedere possunt. Militia Regia velleris aurei ex Burgundia traducta vulgò *de la Toison d'or*. In Castella quoque ordines S. Iacobi, Alcantaræ, Calatrauæ; in Aragonia Montefani, in Lusitania Christi, S. Iacobi & Auifij.

Exquisitum hîc quoque Politicæ genus ad scelera compescenda; pauci enim impunè scelera grauiora perpetrant. Habent enim homines industrios, qui fugitiuos indagent, & plerumque ex alienis regnis callidè ad pœnam retrahant. Hoc forum vocant *Herman-das* tempore Ferdinandi & Isabellæ excogitatum ad compescendas cœdes, & exinde singulari Regum curâ in magnam Reip. vtilitatem conseruatum.

CAPVT II.

De singulis Hispaniæ Regnis.§. 1. *Regnum Legionense.*

CVIVS prima informatio fuit Regnum Ouetanum *d'ouiedo*, Caliter Asturiarum, sub Pelagio, ita dictum quod Legio Leon Mauris crepta regni huius sedes effecta est. Ex eo primùm Comites, & Gubernatores in Castellam, & Biscayam immittebantur: sed alia posthæc inducta fuit administratio, vt mox ostendemus. Regio hæc sterilior nisi in paucis vallibus.

§. 2. *Regnum Castellæ.*

PARS Castellæ quam Mauri occupare non potuerant, aut iis erepta fuerat captâ Legionè, à Castello nomen accepit, quod excitauere Reges Legionis vt Mauros repellerent: & in eam agri partem Iudices, seu Comites submittebāt. Sed cùm perfidè euocatos Ordonius II. iugulasset rebellauere Castellani, & sibi Comites præfecerunt. Mox ad vnicum Ferdinandum Gonzalem tota ditio deuoluta est, ex quo prognati Castellæ Reges. Tandem sub Ferdinando Magno Legionense & Castellarum coaluerunt. Castella duplex Vetus & Noua. *Vetus* tantùm fertilis circa Valli-
sole-